

V i i

LOP

NR. 3 - 2022 - ÅRGANG 77

Store svakheter med pasientreiser

2022 - frivillighetens år

Samordningsfella - hva skjer?

Medlemsblad for Landsforbundet for offentlige pensjonister, LOP, som er landets eldste og nest største pensjonistorganisasjon.

LOP er uavhengig, partipolitisk og livssynsmessig nøytral.

Utkommer 4 ganger årlig
ISS 1890-3398
Opplag: 10.000

Frist for nr. 4 - 2022: 15. november 2022

Signerte artikler står for skribentens egne meninger.
Ettertrykk tillatt med kildehenvisning.

Forsidebilde og illustrasjonsfoto: Bigstockphoto

INNHOOLD

Rapport fra sentralstyret	s. 5
Pasientreiser - store svakheter	s. 7
2022 - Frivillighetens år	s. 8
Samordningsfella - hva skjer?	s. 10
Eldreombudet legges ned	s. 12
Høringssvar fra LOP	s. 14
Nytt fra lokallagene	s. 22
Kryssord	s. 30

SEKRETARIAT

Postadresse:
Postboks 452 Sentrum, 0104 Oslo

Besøksadresse:
Øvre Vollgate 11, 0158 Oslo

Daglig leder: Wenche Sandlie
22 42 22 55
post@lop.no
www.lop.no
Kontortid: man–fre 09.00–15.00

SENTRALSTYRET

Styreleder
Rannveig Bærheim
48 14 67 37
ranveig.berheim@lyse.net

Nestleder:
Nils Mæhle
90 92 26 73
nils.mahle@outlook.com

Styremedlemmer:
Turid Mæhre Olsen
92 45 65 68
turid.arna.olsen@hotmail.com

Turid Schüller Sølland
95 96 08 07
tu.sc.so@gmail.com

Kjell Bugge
90 96 30 58
kjell.bugge@live.no

Jeanne Billehaug
95 20 60 26
jeanneb@online.no

Torhild Larsen
95 81 88 37
torhill2@online.no

Varamedlemmer:
Berit Lånke
91 84 59 95
berit.lanke@gmail.com

Ragna Berget Jørgensen
97 75 61 44
rbergetj@online.no

Gunnstein Emmerhoff
99 32 59 67
gunnstein.emmerhoff@lyse.net

Einar Størkersen
90 12 61 48
einar@storkersen.no

PENSJONSUTVALGET
Rannveig Bærheim (vikar)
48 14 67 37
ranveig.berheim@lyse.net

HELSE- OG VELFERDSUTVALGET

Jeanne Billehaug
95 20 60 26
jeanneb@online.no

KURS-KONTAKT-KONFERANSEUTVALGET

Turid Mæhre Olsen
924 56 568
turid.arna.olsen@hotmail.com

VERVEKOMITEEN

Nils Mæhle
90 92 26 73
nils.mahle@outlook.com

KOMITE FOR INFORMASJON OG OMDØMMEBYGGING

Torhild Larsen
95 81 88 37
torhill2@online.no

KOMITE FOR ELDRERÅDSARBEID

Rannveig Bærheim
48 14 67 37
ranveig.berheim@lyse.net

REDAKTØR

Margaretha Hamrin
95 23 21 31
mgh@hamrin.no

MYE Å GRIPE FATT I!

Gode LOPère,

Håper dere alle har hatt en fin sommer.

LOP står foran et spennende semester. Vi skal sammen med de andre pensjonistorganisasjonene være med å forme regjeringene eldrepolitikk gjennom «forhandlinger» om statsbudsjettet for 2024 i fire møter – to høst og to vår.

Det er uansett mye å gripe fatt i:

- Pensjon – ivareta offentlige pensjonisters rettigheter
- Kommuneøkonomien må styrkes
- Prisvekst – strøm – matvarer – drivstoff
- Eldreombudet
- Fastlegeordningen
- Eldre som ressurs
- Boligoligpolitikk – delta aktivt i prosjektet “Bo trygt hjemme”
- Eldrerådene
- NAV
- Samordningsfella

Kommisjonen som har behandlet pensjonsreformen har gitt sin uttalelse, den skal behandles i vårt styre, og vi skal selvfølgelig delta i høringen. Vårt høringssvar kommer

i neste utgave av «Vi i LOP», men som alltid legger vi den ut på våre hjemmesider umiddelbart etter å ha sendt den til Arbeids- og inkluderingsdepartementet.

Ellers er vi svært fornøyde med at Kari Kjenndalen er oppnevnt i utvalget som skal vurdere tannhelseordningen framover. Dette har vært en viktig sak for LOP, så det er viktig at vi får delta og sette vårt merke på arbeidet.

Og så håper jeg vi sammen kan styrke LOP ved å verve nye medlemmer. Potensialet er stort. Økt medlemstall vil gi oss mulighet til å styrke sentraladministrasjonen og gi medlemmene bedre oppfølging.

Rannveig Bærheim
Leder i sentralstyret i LOP

Tannhelseordningen er en viktig sak for LOP, derfor er vi svært fornøyd med at at vi får delta og sette vårt merke på arbeidet i utvalget som skal vurdere denne ordningen.

Vel overstått sommer. Nå står høsten for tur. Og la oss ta den godt i bruk. Pensjonister trenger å stå sammen, for slik blir pensjonistene som gruppe sterkere. Og innenfor den store gruppen av pensjonister i landet vårt, er det viktig at de offentlige tjenstepensjonistene synliggjør seg og står sammen for den offentlige tjenstepensjonen.

I tillegg er det viktig å stå sammen om, og å kjempe for, pensjonistenes helse og velferd. Sentralt vil jeg trekke frem Sentralstyret med leder og nestleder i spissen, Pensjonsutvalget, Helse- og velferdsutvalget og daglig leder som de mest sentrale verktøyene LOP har til rådighet. Lokalt er det lokallagene og eldrerådene som er de viktigste verktøy for å synliggjøre og sette pensjonistenes økonomi, helse og velferd på dagorden. I tillegg er det i lokallagene planlagt mange spennende og interessante aktiviteter utover høsten, aktiviteter som samler medlemmer til gode samvær.

Medlemskontingenten er LOPs hovedinntektskilde, derfor er det helt avgjørende for LOP som organisasjon at denne betales. Så her kommer en vennlig påminnelse om å betale medlemskontingenten for de av dere som ikke har gjort det. I tillegg er det også viktig at dere alle reklamerer for LOP og forsøker å verve flere medlemmer.

Høstens viktige oppgaver for daglig leder er blant annet å søke om momskompensasjon og å søke om statsstøtte. Statsstøtten henger sammen med antall betalte medlemmer, så det tydeliggjør enda sterkere hvor viktig det er med flere medlemmer for LOP.

Som et eksempel på hvor viktig pensjonister er som gruppe, og LOP som pensjonistorganisasjon, vil jeg nevne at regjeringen har oppnevnt et utvalg som skal gå gjennom tannhelsefeltet. Utvalget ble oppnevnt i statsråd på fredag den 12. august og som pensjonist i utvalget, og også medlem av LOP, ble Kari Kjennalden fra Oslo valgt inn. Utvalget skal levere sin endelige rapport (NOU) innen utgangen av juni 2024.

Med ønsker om en god og aktiv høst!

Wenche Fandlie
Daglig leder LOP

LOP HAR SAMARBEID MED:

- Norsk Sykepleierforbund
- Skolelederforbundet
- Meteorologisk Institutt
- Presteforeningen
- Norsk Radiografforbund

Rapport frå sentralstyrets arbeid

Det har ikkje vore møte i sentralstyret sidan siste nummer av Vi i LOP. Neste møte vert digitalt 7. september, og så eit fysisk i november. LOP ser gjerne at både lokallag og einskildmedlemer spelar inn saker til sentralstyremøta.

Lops sentralstyre, fra venstre: Gunnstein Emmerhoff, Nils Mæhle, Torhild Larsen, Rannveig Bærheim, Einar Størkersen, Turid Sjølland, Turid Mæhre Olsen, Ragna Berget Jørgensen, Kjell Bugge, Jeanne Billehaug og Berit Lånke.

No skal eg trekkja fram nokre saker som er aktuelle for LOP:

Fastlegeordninga i krise

LOP har arbeidd svært aktivt med denne saka, t.d. i brev til helseministeren, innspel til statsbudsjettet og omtale i Vi i LOP. Svaret frå statsråden har vore: - Vi skal løysa saka i budsjettet for 2023.

Eg har lita tru på statsråden i denne saka. Ho er altfor kompleks til at nokre budsjettkroner er noka løysing. Saka bør handterast på regjeringnivå, slik at det kan leggjast til rette for eit breitt kompromiss på Stortinget.

Pasientreiser

LOP har motteke mange klager. Stikkord er lang ventetid, omstendeleg og vanskeleg transport, uklare meldingar,

digitale utfordringar og krav om dokumentasjon. Alt dette rammar spesielt eldre.

Lang ventetid

Her finst det ein omfattande dokumentasjon. På landsbygda kan det vera snakk om mange timar. NRK Troms og Finnmark (heimesida) melde tidleg i juli 2022: «Helge (83) gruer seg mer til reisen enn til sykehusbehandling. Helge Utby sier han måtte vente sju timer for skyss hjem, uten tilbud om mat eller drikke.» Også i byar kan ventetida verta lang. Eg har sjølv erfart det i Bergen.

Transporten

Det er oftast mange i same bilen, og det vert lett trongt og vanskeleg for sjuke folk. Med fleire adresser vert turen ofte svært lang for den einskilde.

Fortsetter neste side ►►►

Mange rapporterer om at det sendes ut biler som **ikke har plass** til å ta med rullestol til pasienter som **nettopp er rullestolbrukere**.

Fortsettelse fra side 5 ►►►

Uklare meldingar

Det gjeld sjukehus og legar, men også sjåførar, som ofte ikkje meistrar norsk på ein tilfredsstillande måte.

Digitale utfordringar

Pasientreiser tek utgangspunkt i at pasientane meistrar det digitale. Me veit at slik er det ikkje, og spesielt vil eldre her ha utfordringar. Det inneber at dei som mest har behov for ordninga med pasientreiser, vil ha store problem når det gjeld utfylling av søknad m.m.

Krav om dokumentasjon

Pasientreiser gjeninnfører dokumentasjonskravet: «Fra 1. juni 2022 må du som pasient vise dokumentasjon fra behandleren din for å få dekket tilleggsutgifter som parkering, bom og bilferge hvis du har kjørt bil til behandling.» Eg ser gode grunnar for dette kravet. Samtidig vil slik byråkratisering stilla nye krav til pasientane, spesielt dei eldre.

Facebook og andre sosiale plattformer -problemet med sletting

Alle brukarar kjenner denne problematikken. Det er svært vanskeleg, nærast uråd, å få kontakt med dei ansvarlege for dei ulike plattformene. Dette vert spesielt problematisk når nokon døyr. LOP vil gjerne ta denne saka opp med relevante instansar på nasjonalt nivå.

Folkevaldopplæring og elderråda

Eg har forstått at Pensjonsistforbundet vil at elderråda skal få ei eiga opplæring, og då gjerne i regi av dette forbundet.

Eg meiner prinsipielt at det er svært uheldig at elderråda får ei anna opplæring enn dei andre folkevalde organa i kommunen. Ei felles opplæring vil også gjera at dei ulike folkevalde organa (inkludert elderråda) vert kjende med kvarandre heilt frå starten av ny valperiode.

Nils Mæhle
Nestleiar i sentralstyret i LOP

Pasientreiser

ET SYSTEM MED STORE SVAKHETER

Pasientreiser er reiser til og fra offentlig godkjent medisinsk eller helserelatert behandling som det offentlige skal dekke kostnaden for. Hvert år gjennomføres det rundt ni millioner pasientreiser, for helseforetakene utgjør disse reisene en kostnad på rundt 2,4 milliarder kroner.

Tekst: Margaretha Hamrin

Pasientreiser er et eget helseforetak som eies av de fire helseforetakene vi har i Norge; Helse Nord, Helse Midt-Norge, Helse Vest og Helse Sør-Øst

Som pasient kan man få dekket reiser som er lenger enn ti kilometer hver vei. Man kan også få dekket utgifter til reiser som er kortere enn ti kilometer, hvis behandleren dokumenterer at det er nødvendig å bruke privat bil eller drosje av helsemessige årsaker. Det er alltid pasientens behandler som gjør den medisinske vurderingen om man har rett til å få pasientreisen dekket.

Som Nils Mæhle viser til (se motstående side) opplever svært mange store svakheter med tjenestene fra helseforetaket Pasientreiser. Rådet for mennesker med nedsatt funksjonsevne på Osterøy har samlet inn en rekke erfaringer fra brukere av pasientreiser, for å kunne formidle alvorret i situasjonen i møte med helseforetaket. Pasienter som reiser med pasientreiser rapporterer inn en rekke svært alvorlige mangler ved denne tjenesten. Mange kan fortelle om transport som enten ikke kommer, eller som er så forsinket at pasienten ikke rekker avtalt time. Her er ett eksempel: «Skulle ha transport til operasjon på Haukeland. Taxi kom ikke til avtalt hentetid. Måtte til slutt ta taxi, men kom for sent til operasjon, fikk dermed vente 13-14 dager med store smerter før ny operasjon».

Mange rapporterer også om at det sendes ut biler som ikke har plass til å ta med rullestol til pasienter som nettopp er rullestolbrukere. Et graverende eksempel som også har blitt politianmeldt er sjåføren som likevel

fikk presset rullestolen inn i en mindre bil, og deretter kjørte pasient og rullestol til behandlingsstedet med bakhjørnen åpen.

Andre gjengangere i klagen er uakseptabel oppførsel fra sjåførens side. Noen ser på film i displayet og har øynene like mye der som på veien, dette oppleves naturlig nok svært utrygt for pasienten. Noen bruker Facetime under kjøreturen, dette er både trafikkfarlig og bryter med personvernet til passasjerer. Mange opplever svært høy og støyende musikk i bilen, til stort ubehag for syke mennesker. Mange klager også på påtrengende røyklukt i bilene som brukes. En gjenganger i klagen er også manglende, eller svært dårlige, norskkunnskaper. Dette gjør det meget vanskelig, og noen ganger helt umulig, å kunne kommunisere med sjåføren.

I 2017 inngikk helseforetakene avtaler med nye taxiselskaper. Pasientreiser opplevde da en femdobling i antallet klager, og klagen har siden da fortsatt å renne inn.

En del mener at problematikken og økningen i klager ligger i det anbuds-systemet som Pasientreiser benytter seg av. En rekke drosjeselskaper har inngått anbudsavtaler der Pasientreiser har klart å å presse prisene kraftig. Mange sjåførere mener at disse avtalene kan betegnes som sosial dumping, dermed blir dette en type arbeid de helst ikke vil ta. Tilbake står pasienten som taper, med alle de kostnadene det har både for den enkelte og for helseøkonomien i form av behandlingstimer som må avlyses fordi pasienten ikke rekker fram til avtalt tid.

ÅRET 2022 ER FRIVILLIGHETENS ÅR

2022 er utnevnt til «Frivillighetens år» av regjeringen. Alle lag, foreninger, frivilligsentraler, kommuner og flere andre aktører er invitert med til å synliggjøre og aktualisere frivilligheten, øke kjennskap og anerkjennelse og til å få flere med.

Tekst: Margaretha Hamrin

Norske pensjonister er blant de som bidrar aller mest til frivilligheten. En ny rapport fra Ny Analyse, som er utarbeidet på oppdrag fra Senteret for et aldersvennlig Norge, viser at den årlige verdien av pensjonistenes frivillige innsats nå utgjør en samfunnsmessig verdi på 29 milliarder. Og med riktig innsats kan denne verdien være doblet i 2035.

Pensjonistene utfører årlig 15.500 årsverk knyttet til lag, organisasjoner og frivilligsentraler, og de utfører 36.200 årsverk på uformelt frivillig engasjement, som for eksempel å hjelpe naboen med gressklipping eller rydde strendene for plast.

«Vi må legge vekk tanken om at flere eldre kun byr på utfordringer og økte kostnader, eller at eldre i hovedsak er mottakere av frivillig innsats. Flere aktive eldre betyr muligheter, og at de bruker så store deler av tiden sin på frivillighet sparer samfunnet for milliarder». Dette sa Wenche Halsen, leder i Senteret for et aldersvennlig Norge, i en kommentar til den nye rapporten fra Ny Analyse.

Sist gang det ble regnet på pensjonistenes bidrag til frivilligheten var i 2016, den gang på oppdrag fra Statens seniorråd. Den nyeste rapporten viser 6.000 flere årsverk og et hopp på nærmere 4 milliarder kroner

Pensjonistene utfører årlig 15.500 årsverk knyttet til lag, organisasjoner og frivilligsentraler, og de utfører 36.200 årsverk på uformelt frivillig engasjement.

i verdi sammenlignet med tallene fra 2016. Samtidig viser beregningen at det samlede verdibidraget nesten kan dobles innen 2035, og dermed utgjøre ca. 54 milliarder kroner i årlig bidrag til samfunnsøkonomien.

Frivillighet Norge er koordinator for Frivillighetens år, og generalsekretær Stian Slotterøy Johnsen ønsker seg enda flere frivillige seniorer: «Verdier skapes ikke bare på jobben. Mange eldre har vært frivillige i lang tid og fortsetter med det som pensjonister. Det er svært verdifullt for de frivillige organisasjonene, og dette engasjementet er ekstra viktig nå, etter en lang periode med lite aktivitet under pandemien. Vi trenger erfaring og deltakelse i hele bredden av frivilligheten og håper enda flere seniorer finner veien til oss» uttalte Slotterøy i anledning den nye rapporten om pensjonistenes bidrag til frivilligheten.

Både bra for samfunnet og viktig for dem som deltar
Frivillig arbeid er også viktig for den som deltar. Innbyggerundersøkelsen er en av de største undersøkelsene av forvaltningen i Norge og har blitt gjennomført hvert år siden 2010. Den siste innbyggerundersøkelsen fra 2021 viser at de som deltar aktivt i frivillig arbeid er mer tilfredse med tilværelsen enn andre. En bidragsfaktor her kan være at det å delta i frivilligheten gir tilgang til sosiale nettverk og flere gode relasjoner. Voksne og eldre oppgir lokalt engasjement og forpliktelse som viktig motivasjon for frivillig

engasjement, så mens ungdommen vil «redde verden» vil de voksne og eldre arbeide for et bedre lokalsamfunn.

Vi i LOP har tidligere omtalt forskningsartikkelen «Refleksiv frivillighet i en norsk kontekst» som er basert på den norske studien av livsløp, aldring og generasjon (NorLAG). Thomas Hansen var medforfatter til denne artikkelen. Hansen uttalte i et intervju med Forskning.no at tidligere var de viktigste drivfaktorene for å jobbe som frivillig knyttet til tradisjon, religion og ideologi, og deltakelsen var ofte langvarig, medlemsbasert og tidkrevende. Ettersom samfunnet har blitt mer individualistisk, har drivfaktorene endret seg, og i dag er selvrealisering, mulighet til å dyrke egne interesser og til å treffe likesinnede viktigere.

NorLAG-studien viste også at frivillig innsats er bra for den enkelte, i tillegg til verdien den gir til samfunnet. «Å jobbe som frivillig kan bidra til en aktiv aldring som gir en bedre alderdom, bedre helse og trivsel, og høyere livskvalitet. Det kan også beskytte mot ensomhet og gi de eldre større følelse av et meningsfullt liv» uttalte Hansen. Han la også til at: «Det kan tenkes at dagens frivillighet bidrar til flere positive effekter for helse og livskvalitet enn tidligere fordi den innebærer mer fleksibilitet og valgfrihet. I dag er det lettere for de eldre å prioritere oppgaver som de synes er givende enn før da deltakelsen var mer preget av pliktfølelse».

Over 2000 frivillige organisasjoner i Norge

En «frivillige organisasjon» er en organisasjon som ikke er opprettet av det offentlige og som det er frivillig å være medlem av. Medlemmene kan når som helst melde seg inn og ut av organisasjonen, og de får ikke lønn eller annen økonomisk godtgjørelse for å være medlem.

Det finnes mer enn 2000 frivillige organisasjoner her i landet, av disse har over 250 sin vesentligste virksomhet rettet inn mot helse- og sosialsektoren. Av disse er over to tredeler stiftet etter 1960. Frivillighet Norge ble stiftet i 2005 og har i dag mer enn 350 medlemsorganisasjoner, som til sammen representerer over 50.000 lag og foreninger over hele landet.

LOP har i sine møter med Stortingspolitikere og ansvarlig statsråd lagt stor vekt på at det er manglende informasjon fra SPK, KLP og NAV i denne saken. Dette har ført til at de ulike arbeidsgiverne ikke har fulgt opp med relevant informasjon til arbeidstakere som nærmer seg pensjonsalder.

HVA SKJER MED *SAMORDNINGSFELLA?*

LOP jobber videre med den store urettferdigheten som samordningsfella utgjør. I det tredje møtet om statsbudsjettet for 2023, som ble avholdt i juni mellom pensjonist- og yrkesorganisasjonene og arbeids- og inkluderingsministeren, tok LOPs leder Rannveig Bærheim opp dette helt urimelige utslaget som oppstod i forbindelse med pensjonsreformen i 2011.

Samordningsfella oppstod da de nye reglene for samordning av folketrygd og offentlig tjenstepensjon ble innført i 2011.

Dette var en del av pensjonsreformen. Å rammes av samordningsfella betyr at hele tjenstepensjonen kan tapes, selv om man har gjort sine innbetalinger til pensjon i 40-50 år. Folk flest tror at formålet med pensjonsreformen er at man skal arbeide lenger, men samordningsloven innebærer at offentlig ansatte som er født i årene fra 1944 til 1962 i verste fall kan tape hele tjenstepensjonen som har blitt spart opp.

I siste utgave av «Vi i LOP» viste vi til flere konkrete eksempler fra LOP-medlemmer som har blitt rammet hardt av denne urimeligheten. Disse eksemplene viste at samordningsfella fører til at for hver måned man fortsetter å jobbe etter fylte 67 år reduseres tjenstepensjonen. Mange vil

derfor komme ut med null i tjenstepensjon hvis man fortsetter å jobbe til man er 73 år.

Nøkkelen til å løse denne saken ligger nå hos Arbeiderpartiet. SP, SV, KrF, FrP og Rødt ønsker saken løst en gang for alle, det samme gjør arbeidstakerorganisasjonene og pensjonistorganisasjonene. At AP er på kollisjonskurs med arbeidstakerorganisasjonene i en så prinsipiell sak er uvanlig. LOP mener at den eneste akseptable løsningen i denne saken er et nytt vedtak i Stortinget der samordningsfella blir fjernet. «Vi i LOP» har forsøkt å få en kommentar fra politikere i AP i anledning denne saken, men har ikke lyktes å få svar før trykkefrist.

Enkelte politikere fastholder enda at offentlig ansatte ikke taper i samlet pensjon, men dette er kraftig tilbakevist fra mange hold, også i en ny rapport laget på oppdrag av LO Kommune og LO Stat.

Flere pensjonsekspertene har påpekt at under opptakten til reformen så unnlot departementet å vise eksempler på hvilke konsekvenser denne samordningen ville få hvis man for eksempel jobbet fram til 73 års alder. Dette er som regel innslagspunktet hvor hele tjenstepensjonen blir borte. Effekten av å jobbe etter fylte 67 år var også godt skjult både i høringsnotatet og i proposisjonen som departementet sendte ut etter at høringsrunden var ferdig.

Tekst:
Margaretha
Hamrin

Eldreombudet

LEGGES NED NESTE ÅR

Regjeringen vil legge ned Eldreombudet fra 1. juli neste år. Det var i revidert nasjonalbudsjett at dette forslaget kom fram, og mange motstemmer har protestert mot regjeringens prioritering i denne saken.

Tekst: Margaretha Hamrin

Regjeringen legger til grunn at pasient- og brukerombudene skal styrkes samtidig som Eldreombudet legges ned. Dette styrker mistanken om at det er alderistiske tendenser også i regjeringen sa Senior Norge i en uttalelse, der de viste til at det å tenke at eldre er det samme som syke- og hjelpetrequende er holdninger som det må tas sterk avstand fra.

Da Eldreombudet ble opprettet i 2020 var det enstemmig Storting som stod bak denne beslutningen. Mange sterke reaksjoner har nå kommet på regjeringens nye avgjørelse.

Til TV2 uttalte tidligere statsminister Erna Solberg følgende: «Jeg er virkelig forbauset av at dagens regjering vil legge ned Eldreombudet. De burde virkelig få lov til å prøve seg og vise seg som et viktig supplement for eldre». Solberg pekte også på at regjeringen ikke kan ha forstått hva Eldreombudet er når begrunnelsen er en styrking av Pasientombudene. Eldrepolitikk handler

ikke bare om helsetjenester, men om hvordan hele samfunnet behandler de eldre, sa Solberg i intervjuet med TV2.

Av andre som har reagert finner vi leder for livsgledehjem i Livsglede for eldre, Christine Sandø Lundemo. Til nettstedet vi.no sier Lundemo blant annet følgende: «Ifølge Helsepolitisk talsperson for Senterpartiet skal pasient- og brukerombudet sikre de eldres rettighet. Betyr det at den sittende regjeringen tror at alle eldre er pasienter eller brukere av helse og omsorgstjenestene? Eldreombudet har som oppgave å arbeide for å fremme eldes interesser ovenfor det offentlige på alle samfunnsområder. Betyr nedleggelsen at vi nå skal slutte å fremme de eldres interesser? Eller er det bare det offentlige som ikke vil høre dem lengre?»

Eldreombudet selv har lagt ut en liste med argumenter for å opprettholde sin rolle, den finner du på ombudets nettsider: eldreombudet.no

Landskonferansen for fylkeseldreråd i møte 7. - 9. juni vedtok enstemmig følgende uttalelse:

Eldreombudet

Stortinget vedtok enstemmig i 2020 å opprette Eldreombudet. Landskonferansen for fylkeskommunale eldreråd vil på det sterkeste advare mot å legge ned Eldreombudet fra 1. juli 2023, slik regjeringen har foreslått. Å nedlegge Eldreombudet er en sterk nedprioritering av de eldre og dermed et angrep på eldre sine muligheter for å ivareta sine lovfestede rettigheter. At dette skjer uten en grundig evaluering, kan ikke aksepteres.

Dagbladet skrev på lederplass i sakens anledning at: «Eldre er en gruppe med stor politisk makt, med interesser som har tydelig gjennomslag i de politiske partiene», og argumenterer for at funksjonen som Eldreombud ikke trengs.

Eldreombudet kom med et motsvar til denne artikkelen, der følgende ble fremhevet: «Å si at eldre er «en gruppe» som kjennetegnes ved «stor politisk makt», er alderistisk og generaliserende».

Ved opprettelsen av Eldreombudet i 2020 sluttet en samlet helse- og omsorgskomite seg til følgende uttalelse: «En viktig del av Eldreombudets rolle vil være å løfte saker og være en stemme for de gruppene som møter utfordringer som direkte eller indirekte er knyttet til alder».

Men nå har det altså skjedd et stemningsskifte på Stortinget, og slik saken står ser det ikke ut til å være politisk vilje til å redde Eldreombudet fra en nedleggelse.

LOP har sammen med de andre pensjonistorganisasjonene protestert kraftig mot nedleggelse av Eldreombudet i arbeidet med statsbudsjettet for 2023 og revidert budsjett for 2022, men fikk dessverre ikke gjennomslag for dette. Vi håpet SV kunne hjelpe oss, men i knallhard prioritering med andre hjertesaker vant ikke dette fram. Vi har ikke gitt opp - for oss er denne saken prinsipielt viktig - Vi mener at Norge har råd til å satse på de eldre gjennom å opprettholde et av våre viktigste talerør i eldresaker. Pasientombudet er viktig nok, men hva med oss som er friske? Det er heldigvis mange eldre som ikke trenger hjelp fra helsevesenet eller har behov for omsorgsboliger. LOP vil mobilisere for å beholde eldreombudet.

Høringsvar fra LOPs helse- og velferdssutvalg

OM KOMMUNALT PASIENT - OG BRUKERREGISTER

Helsedirektoratet har foreslått endringer i Forskrift om kommunalt pasient- og brukerregister (KPR-forskriften). Etter dette forslaget vil private virksomheter som yter tannhelsetjenester, uten driftsavtale med kommune eller fylkeskommune, få en plikt til å sende inn helseopplysninger til kommunalt pasient- og brukerregister. Her kan du lese LOPs høringssvar.

Landsforbundet for offentlige pensjonister (LOP) har ingen innvendinger mot forslag til endring i Forskrift om kommunalt pasient- og brukerregister.

LOP er av den formening at innsamling av data fra den private tannhelsetjenesten vil kunne gi et bedre kunnskapsgrunnlag for dokumentering av tannhelsen i befolkningen og ikke minst hos eldre. Dette vil kunne føre til en større bevisstgjøring og forståelse for forbedring av tilbudet og finansiell støtte til større pasientgrupper og særskilte tjenester.

Forslaget til endring i i Forskrift om kommunalt pasient- og brukerregister slår fast at ”kunnskapen om både tannhelsetilstand og kostnader forbundet med behandling er svært mangelfull. Helsemyndighetene har derfor begrensede muligheter å velge treffsikre tiltak overfor befolkningen og tjenesten, og til å evaluere at disse har tilsiktet effekt.

For å gi helsemyndighetene kunnskap og oversikt over befolkningens samlede forbruk og etterspørsel etter primærhelsetjenester må også helsetjenester fra privatpraktiserende tannleger og tannpleiere inkluderes i KPR. Informasjon om privatfinansiert tilbud

kan også gi verdifull informasjon om eksisterende finansieringsløsninger. Dette er særlig relevant innen tannhelse, der finansieringen i stor grad bygger på egenbetaling.”

LOP er av den oppfatning at kunnskapen om kostnadene og alderssammensetningen av dem som trenger den mest kostbare behandlingen, vil kunne avsløre at det er den delen av befolkningen som lever på pensjon og blant dem, mange som ikke vil kunne ta seg råd til denne behandlingen. Man vil høyst sannsynlig se at antallet eldre som gjør bruk av private tjenester vil være langt lavere enn det totale antallet eldre. Behandling av denne informasjonen bør føre til ytterligere kartlegging av dem som ikke gjør bruk av hverken offentlig eller privat tannhelsetjeneste.

LOP ser på forslaget til endring i i Forskrift om kommunalt pasient- og brukerregister som et verdifullt grunnlag for arbeidet med offentlig finansiering av tannhelsetjenester til større grupper av befolkningen og et steg på veien til erkjennelsen av at tennene er en betydelig del av kroppen og viktig for den enkeltes helsetilstand.

“LOP er av den oppfatning at kunnskapen om kostnadene og alderssammensetningen av dem som trenger den mest kostbare behandlingen, vil kunne avsløre at det er den delen av befolkningen som lever på pensjon og blant dem, mange som ikke vil kunne ta seg råd til denne behandlingen”.

MER OM KOMMUNALT PASIENT - OG BRUKERREGISTER:

Kommunalt pasient- og brukerregister skal gi sentrale og kommunale myndigheter grunnlag for å planlegge, finansiere og evaluere kommunale helse- og omsorgstjenester. Registeret skal samle inn og tilgjengeliggjøre oppdaterte og kvalitetssikrede data fra kommunale helse- og omsorgstjenester og andre relevante kilder.

Registeret skal gi grunnlag for kvalitetsforbedring av helse- og omsorgstjenestene, forskning og innovasjon, statistikk og helseanalyser, planlegging, styring og finansiering i helse- og omsorgssektoren.

Kommunalt pasient- og brukerregister skal også bidra til samhandling med spesialisthelsetjenesten og levere data til andre helseregistre.

Søker du eller mottar helse- og omsorgstjenester i din kommune blir det registrert opplysninger om deg og ditt behov for hjelp. Disse opplysningene er en del av din journal og er konfidensielle. Bare de som trenger det i sitt arbeid skal ha tilgang til opplysningene, og de har taushetsplikt. Noen av opplysningene blir registrert etter en egen standard og sendt til Kommunalt pasient- og brukerregister.

Disse opplysningene sendes til Kommunalt pasient- og brukerregister:

- kjønn, alder og kommune
- husstand
- behov for bistand og assistanse i dagliglivet
- behov for bistand og assistanse til å delta i forbindelse med arbeid, utdanning og fritid
- bistand fra familie eller personer i nærmiljøet
- vurdert av lege/tannhelsepersonell i løpet av det siste året
- hvilke tjenester som ytes av kommunen
- om det er utarbeidet en individuell plan og om du har en koordinator
- relevante diagnoser som det er nødvendig å kjenne til for å gi deg riktige tjenester

Ingen løsning på FASTLEGEKRISEN

I siste utgave av «Vi i LOP» omtalte vi fastlegekrisen som landet vårt nå står overfor. I mai måned møtte pensjonist- og yrkesorganisasjonene arbeids- og inkluderingsministeren til et tredje møte om statsbudsjettet for 2023. Som eneste organisasjon fremmet LOP et forslag i forhold til fastlegeordningen, og det var derfor spesielt gledelig for LOP at statsråden var positiv til organisasjonens innspill på dette området.

Tekst: Margaretha Hamrin

Organisasjonene og statsråden undertegnet i dette møtet to avtaler; Avtale mellom regjeringen og pensjonistenes og arbeidstakernes organisasjoner om statsbudsjettet når det gjelder saker av betydning for pensjonister» og «Avtale mellom regjeringen og pensjonistenes, de funksjonshemmedes og arbeidstakernes organisasjoner om regulering av folketrygdens grunnbeløp og pensjoner». LOPs leder Rannveig Bærheim undertegnet på vegne av LOP.

Fastlegekrisen er nå en krise både for folkehelsen og for hele samfunnet. «Hyppige henvisninger, en betydelig økning i antallet innleggelser, kapasitetsutfordringer og vanskeligere rekruttering kan bli resultatet for spesialisthelsetjenesten dersom fastlegekrisen ikke løses.» Det sa Helse Sør-Øst-direktør Terje Rootwelt i et intervju med avisen Dagens Medisin.

Antallet personer som står uten fastlege har økt med 50.000 siden Ingvild Kjerkol ble helse- og omsorgsminister, og siste tall fra slutten av juni viser at 175.000 personer nå står helt uten fastlege.

Leder i Allmennlegeforeningen, Nils Kristian Klev, mener det nå ligger et stort ansvar på regjeringen for å finne en løsning raskt. Dette kan ikke vente til statsbudsjettet 2023, friske penger må på bordet nå har Klev utalt til flere medier.

Mens regjeringen får kritikk fra flere hold for sendrekthet har statssekretær i Helse- og omsorgsdepartementet, Ole Henrik Krat Bjørkholt, tatt til motmæle i et leserinnlegg. Der skriver han blant annet:

«Arbeiderpartiet og regjeringen har arvet fastlegekrisen fra de borgerlige, og vi jobber intenst for både å redde og styrke fastlegeordningen, slik at innbyggerne sikres gode og stabile helsetjenester. Vi har allerede styrket rekrutteringen i hele landet ved å gjøre ALIS-ordningen for unge leger i spesialisering i allmennmedisin til en nasjonal ordning. I tillegg har vi bevilget 50 millioner til målrettede tiltak for legevakter i distriktskommuner. Vi har tett dialog med KS og Legeforeningen, og planlegger kraftfulle tiltak allerede i vårt første statsbudsjett».

Fastlegeordningen er førstelinjen i helsetjenesten, og jo eldre vi blir, jo mer øker behovet for kontakt med fastlegen vår. LOP har derfor satt fokus både på at økte bevilgninger må til, og at det må bli slutt på ordningen med tilfeldig uttrekk for reduksjon for de pasientene som opplever at fastlegens pasientlister blir avvirket.

11. juni sendte nestleder i LOP, Nils Mæhle, dette spørsmålet til politisk rådgiver i Helse- og omsorgsdepartementet, Kai Steffen Østensen:

«Eg har eit spørsmål til paragraf 35 i Forskrift om fastlegeordning. Her heiter det at fastlegen kan redusera pasientlista om han/ho har for mange, og: «Reduksjonen av listen skal skje ved tilfeldig uttrekk».

Dette inneber eit blindt system, der den einskilde misser fastlegen over natta. I beste fall får personen ein ny fastlege, og då gjerne langt frå eigen bustad, i Bergen i ein annan bydel. Dette får store konsekvensar for eldre og personar med nedsett funksjonsevne. Bergen eldreråd (eg er leiar) har teke saka opp i fleire rundar,

m.a. med helsebyråden. Ho svarar som sant er at dette ikkje er hennar ansvar.

Spørsmålet er: Kva kan departementet gjera med denne uverdige saka, som er alders-diskriminerande på alle måtar, også denne: Når ein eldre vert ramma av tilfeldig uttrekk, skjer det same automatisk med sambuar. Eg ser fram til svar».

24. juni kom følgende svar fra departementet:

Fastlegeordning med systemfeil
«Helse- og omsorgsdepartementet takker for din henvendelse. Bestemmelsen om at listereduksjoner skal skje gjennom tilfeldig uttrekk er gjort for å sikre likebehandling av de som står på listen. Vi ser at det kan

slå uheldig ut og oppleves urettferdig for den som blir trukket ut.

Fastlegeordningen har hatt utfordringer over lengre tid. Det mangler plasser på fastlegers lister og det mangler fastleger til å betjene lister, over hele landet. Det gjør at anledningen til å bytte til en fastlege av eget ønske ikke lenger er mulig mange steder. Det er uheldig. Helse- og omsorgsministeren tar krisen i fastlegeordningen på alvor og prioriterer arbeidet med å stabilisere fastlegeordningen høyt. Hun har varslet at det er behov for kraftfulle tiltak. Vi har merket oss dine argumenter om de uheldige effektene av tilfeldig trekking ved listereduksjon og vil ta innspillet med oss i det videre arbeidet med å stabilisere fastlegeordningen og foredle allmennlegetjenesten».

I august meldte regjeringen at fastlegeordningen skal gjennomgås av et ekspertutvalg, som deretter skal gi konkrete forslag til tiltak for å styrke ordningen. Kommunesektorens interesseorganisasjon KS er fornøyd med statens beslutning.

Ekspertutvalget skal levere første rapport med foreløpige vurderinger og anbefalinger innen 1. desember 2022. Den endelige rapporten leveres innen 15. april 2023. Regjeringen tar deretter med seg innspillene de får, inn mot statsbudsjettet for 2024.

Fortausforbud for elsparkesykler – GJØR SOM SVENSKENE!

Tekst: Margaretha Hamrin

Er begrepet «aldersvennlige byer og samfunn» tomme ord for politikere som prioriterer elsparkesykler foran forgjengernes trygghet? Det spørsmålet har LOP stilt tidligere. Nå endres reglene i både Sverige og mange andre EU-land. Vil norske myndigheter følge etter?

I Sverige blir det forbudt å bruke elsparkesykkel på fortau og gangveier fra 1. september i år. Tomas Enerot som er infrastrukturminister i Sverige begrunner dette forbudet med at det å tillate kjøring på fortauer og gangveier gir økt risiko for ulykker, og han har selv sett hvordan eldre og funksjonshemmede blir satt i farlige situasjoner ved å tillate slik bruk på områder som er beregnet for gående. Enerot uttalte også at det ikke er en menneskerett å forsøple fellesområdene våre med elsparkesykler. Det blir også forbudt å hensette elsparkesykler på gang- og sykkelbaner i Sverige, overtredelser av de nye reglene kan straffes med bøter.

I Norge har regjeringen ikke vært villig til å følge rådet fra blant andre funksjonshemmedes organisasjoner om å forby elsparkesykler på fortauet. Men det har kommet signaler om at man i allefall har dette spørsmålet til vurdering. Men fra 15. juni i år kom det også innskjerpinger i det norske regelverket. Grunnen til disse regelendringene er de mange ulykkene som bruken av elsparkesykler har forårsaket de siste årene. Innskjerpingene består av disse regelendringene:

- Den alminnelige promillegrensen på 0,2 skal gjelde også for ruspåvirket kjøring med små elektriske kjøretøy.
- Aldersgrense på 12 år.
- Påbud om bruk av hjelm for barn under 15 år.
- Små elektriske kjøretøy omklassifiseres fra «sykkel» til «motorvogn».

I tillegg vil små elektriske kjøretøy omfattes av bilansvarsloven, og må ha ansvarsforsikring. Denne endringen vil gjelde fra 1. september 2022 for utleide kjøretøy og fra 1. januar 2023 for privateide kjøretøy.

Handikapforbundet, Blindeforbundet og flere andre organisasjoner for funksjonshemmede har lenge protestert sterkt mot at sparkesyklene får ødelegge framkommeligheten og skape farlige situasjoner for syns- og bevegelseshemmede. Disse organisasjonene krever at Norge gjør det samme som Sverige nå har gjort – å lage et forbud mot elsparkesykler på fortau.

«Fortau er etablert og ment for gående. Gående er en sårbar trafikantergruppe som består av barn og eldre, svaksynte, blinde eller mennesker med andre funksjonsnedsettelse». Dette uttalte leder i Norges Blindeforbund Terje Andre Olsen, i en pressemelding. Han imøtegikk også argumentet om at elsparkesykler må få kjøre på fortauet fordi det er for farlig å bruke dem i veibanen.

– Hvis det er så farlig at de ikke kan brukes i trafikken, så mener vi at elsparkesykler ikke er nødvendig for å få et samfunn til å fungere, sa han.

Trygg Trafikk ønsker seg også den samme regelendringen som svenskene nå innfører. «Fortau er etablert og ment for gående. Gående er den mest sårbare trafikantergruppen og de må sikres bedre vern gjennom innføring av forbud mot bruk av fortau for disse kjøretøyene», det sa Ann-Helen Hansen, kommunikasjonsrådgiver i Trygg Trafikk, i en pressemelding. Hun påpekte også at dette allerede er innført i flere europeiske land, i tråd med EUs anbefalinger.

I Sverige blir det **forbudt**
å bruke elsparkesykkel på **fortau og gangveier** fra 1. september i år!

MER STÅ-PÅ-VILJE MED ÅRENE

En gruppe forskere ved NTNU har sett på hvordan viktige faktorer for å bli ordentlig god til noe forandrer seg med årene. Forskningen er basert på 1548 personer i alderen 13 til 77 år.

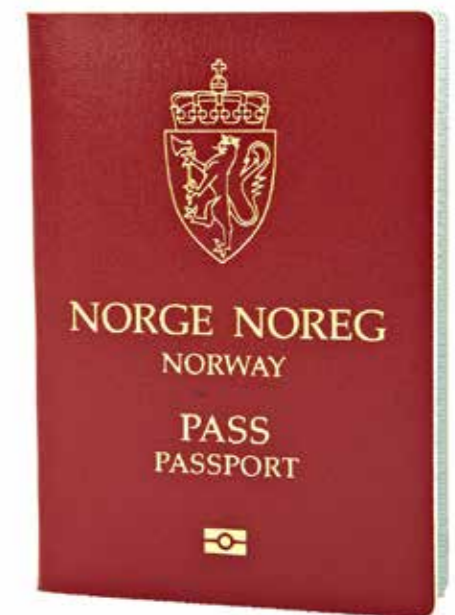
Konklusjonen er langt mer positiv enn det mange kanskje ville tro. Selv om resultatene viser at lidenskapen på områder som man brant mye for tidligere, nok blir redusert med alderen, så ser man også at stå-på-viljen faktisk øker med årene.

GYLDIG GRUNN TIL Å GÅ FORAN I PASSKØEN

Den nye ordningen med at bankene nå kun utsteder bankkort uten bilde og legitimasjon skaper problemer for de som ikke bruker digitale hjelpemidler.

Hvis man da hverken har bankkort eller førerkort til å identifisere seg med, står passet igjen som eneste ikke-digitale mulighet. Med de enormt lange passkøene vi har sett den siste tiden, kan dette skape store problemer. Senior Norge fortalte tidligere i sommer om en 87 år gammel dame som ikke fikk hentet ut sine medisiner på apoteket fordi passet var gått ut på dato og det nye bankkortet hennes var uten bilde og ID-opplysninger. Saken ble løst da Senior Norge tok kontakt med Politidirektoratet. Der ble det formidlet at det i slike situasjoner skal være mulig å få rykke fram i køen for å få nytt pass.

Politiet utsteder kun nødpass til dem som skal reise utenlands, så for å hente ut apotekvarer, eller for andre ting innenlands der man trenger legitimasjon, må man søke om vanlig pass. Senior Norge anbefaler at man sørger for å ha enten et gyldig nasjonalt ID-kort eller pass slik at man unngår å komme i en uheldig situasjon. Sørg for å få det før det gamle ID-kortet eller passet går ut!

ALDER I SEG SELV ER IKKE EN BYRDE

Man hører og leser stadig mer om de eldre som byrde for samfunnet, men en yngre befolkning er ikke automatisk sunnere og friskere enn en eldre befolkning. Da blir spørsmålet hva som kan gjøres for å bedre helsen i alle aldre.

Folkehelseinstituttet har nylig publisert en artikkel der et nytt mål for å kunne si noe om aldersbyrden i et land blir omtalt. «Sykdomsbyrden i verden er mer lik enn de ulike lands aldersfordeling skulle tilsi. Noen land har en veldig mye yngre befolkning en andre, men det betyr ikke automatisk at sykdomsbyrden er lav». Det sier Vegard Skirbekk, forskningsleder ved FHI og professor ved Columbia University.

Skirbekk slår fast at god helse trumfer alder, derfor er det viktig at man ikke ser seg blind på bare alder som en risikofaktor for sykdomsbyrden i en befolkning. Og derfor er det også viktig å bedre helsen for hele befolkningen, fordi det er summen av hele befolkningens helsekostnader som utgjør en byrde for samfunnsøkonomien.

Mindre geografiske FORSKJELLER I LEVEALDER

De geografiske forskjellene i levealder har blitt mindre, og samtidig holder senioren seg sterke og selvhjulpne mye lengre enn før. Dette er gode nyheter både for den enkelte og for samfunnet.

Det er en ny studie som er publisert i The Lancet Public Health som viser at det som før var store forskjeller i levealder mellom norske fylker nå har blitt utjevnet.

I den anledning sier Magne Nylenna, medforfatter i studien og professor ved Universitetet i Oslo (UiO) til avisen Dagens Medisin at « i en tid der man er veldig opptatt av økt ulikhet i landet vårt, er det hyggelig å vise at i alle fall geografisk sett ser det ut til å bli større likhet». Den nylig publiserte studien viser at forventet levealder har økt i alle deler av landet, men den har økt mest i de delene som lå lavest for tretti år siden. Der det var store forskjeller mellom fylkene for tretti år siden, er det nå nesten ingen forskjell. Det gjelder også antall år man lever med god helse.

At folk har sluttet å røyke i løpet av disse årene, er en av de viktigste årsakene sier Nylenna til Dagens Medisin.

«For tretti år siden var det store forskjeller mellom røykevaner i Finnmark og Sogn og Fjordane. Nå er forskjellene mye mindre».

Enda flere gode nyheter finner vi i forskningsprosjektet med navnet «Friske leveår» som ble gjennomført av Folkehelseinstituttet. Her ser man at økende levealder de siste to tiårene følges av flere funksjonsfriske år, og at antall år med funksjonsbegrensninger blir redusert.

Noen av grunnene som kan være årsak til økningen i funksjonsfriske leveår er bedre behandling og forebygging av sykdommer, økt utdanning i befolkningen og forskjeller mellom fødselskull, men her trengs det flere studier for å undersøke årsaken til økningen i funksjonsfriske leveår mener forskerne bak studien.

UKRAINA

I en uttalelse fra LOP om Ukraina henvises det til en "tragisk situasjon" og peker på behovet for mottak av flyktninger.

Det er krig i Ukraina, en angrepskrig iverksatt av Russland uten noen som helst trussel mot russisk territorium fra ukrainsk side. Krigen føres med en styrke og intensitet som overhode ikke tar hensyn til sivile tap verken når det gjelder liv, eiendom og infrastruktur. Mange byer og landsbyer i Ukraina finnes snart bare på kartet. Tusenvis av skoler, barnehager og helseinstitusjoner samt kirker er ødelagte. Drap, voldtekt og plyndring følger i unge russiske soldaters fotspor. En skammens hær! Så langt har Russland kontroll over vel 20% av ukrainsk territorium. Men de vil nok ha mer. Målet ser ut til å ødelegge den ukrainske staten.. Og i

de okkuperte områdene prøver man nå å russifisere så godt en kan med bruk av rubel som valuta, nye lærebøker i skolen og lærere fra Krim som skal "hjelp" til med korrekt undervisning. Folkevalgte blir forfulgt, kidnappet og drept. Quislinger innsatt. Det er ikke slik vi ønsker situasjon i Europa anno 2022.

Hvilke andre land som står for tur, er umulig å vite. Derfor må vi hjelpe Ukraina med å holde ut med både politisk og militær hjelp. Sikkerhetssituasjonen i Europa ble forandret radikalt den 24.februar. Det må vi ta innover oss! Slava Ukrainie!

*Nils Jore Sjerde, Molde,
pensjonist med bakgrunn som befal
både i Sjøforsvaret og Heimevernet*

Vårens LOP-kurs for lokallagene: EVALUERINGSRESULTATER

I forrige utgave av «Vi i LOP» presenterte vi smakebiter fra kurset for lokallagene som ble avholdt 5. og 6. mai i Sandvika. Kurskomiteen har nå oppsummert svarene fra tilbakemeldingsskjemaene som kom inn i etterkant av kurset.

Det kom inn mange gode innspill som tas med til utformingen av neste kursdager. Her presenterer vi en oppsummering av svarene og noen av innspillene som kom inn fra kursdeltakerne.

Tematikk: Temaene passet bra og inneholdt aktuelle temaer for lokallagene. Men hadde håpet å få mer informasjon om hvordan det jobbes med underreguleringen på 0,75%, og tjenestepensjonen hvis man jobber over 67 år.

Forbedringspotensial: Det kunne gjerne vært møter/ gruppearbeid mellom de mindre lagene. Skulle også

gjerning hatt en orientering om LOP sine samarbeidsavtaler med ulike lag/organisasjoner samt kriterier for momsrefusjon, i tillegg til en orientering om daglig leder sine oppgaver og orientering om styrearbeid. Ønske om mer tid for å drøfte lagenes økonomi.

Praktisk gjennomføring: Ønske om flere korte pauser mellom temaene, for å kunne hente drikke, strekke på beina osv.

Kursutvalget høster skryt for innsatsen sin, og får takk for godt arbeid!

Har du **synspunkter**
du vil dele
med andre LOP-ere?

**Send oss ditt
leserinnlegg!**

Send innlegget ditt på e-post til: mgh@hamrin.no

Tur til Roseslottet med LOP Sandefjord

2. pinsedag reiste 28 LOP'ere fra Sandefjord med bussen som skulle ta oss med til omvisning på Roseslottet i nydelig sommervær.

Første stopp skulle være et enkelt måltid på Lierkroa, men 2. pinsedag er nok ikke den beste datoen å dra på tur, for der var det stengt. Sjåføren vår fra Tele-Tur fikk ordnet med kaffekoking i bussen mens vi dro videre til Frognerseteren der nysmurte baguetter var klare til oss. I finværet ble lunsjen fortært på parkeringsplassen ved Roseslottet.

Vi ble ønsket velkommen av vår guide, Anlaug, som tok oss med på en flott omvisning på Roseslottet som er en kunstinstitusjon og et pedagogisk prosjekt som har til formål å fortelle historien om okkupasjonen av Norge og om de grunnleggende prinsippene for demokrati, rettsstat og humanisme. Vår guide ga oss en fantastisk omvisning!

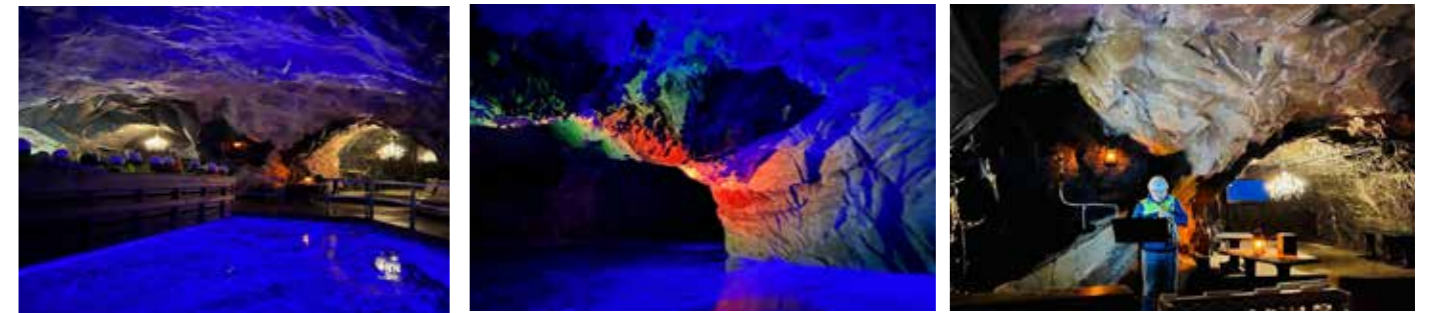
Videre gikk turen til Bærums Verk. Her skulle vi få en 2-retters middag. Men – da vi ankom Værtshuset Bærums Verk ble vi møtt med at middagen var avbestilt! Etter litt om og men viste det seg at dette var en feil fra Værtshusets side – det var middagen Tele-Tur hadde planlagt uken etter som dette gjaldt!! Til alt hell var restauranten velvillig og skulle ordne middag til oss, hvis vi kunne vente litt. Og det gjorde vi gjerne. Stedet var landlig og vakkert, og i flott sommervær gikk praten livlig rundt bordene – og maten var utsøkt!!

På grunn av at vi måtte vente på maten ble det ikke tid til noen egentid på Bærums Verk, men det var ingen sure miner for det.

Men – 2. pinsedag ser ikke ut til å være den optimale reisedagen!

Liv Dverdal Jansen, leder LOP Sandefjord

Lop Molde på sommertur: “Bergtatte opplevelser”

37 deltakere fra Molde (20 medlemmer og 17 gjester) fordelte seg på 12 biler og reiste til Eide for å oppleve marmorgrottene på Naas. På parkeringsplassen ble vi møtt med minibuss og kjørt inn i fjellet i to omganger. Der ventet to båter/flåter på oss, og iført hodehjelm og redningsvest ble vi fraktet innover i grotta på det klare, isblå vannet til de nydelige saxofontonene til Pål Austnes som sto på den andre bredden og spilte for oss – magisk!

Der inne fikk vi en kort orientering og ble vist en film om marmorgrottene. Før vi dro tilbake, fikk vi smake på det iskalde, klare og reine fjellvannet som ble tappet ut av fjellveggen. Og så gikk båturen tilbake over den naturlige, underjordiske innsjøen til der vi kom fra. På ny fikk vi oppleve smektende saxofontoner og vakre, fargerike og skiftende lysglimt over det knallblå vannet og marmorveggene i grotta.

Så var det tid for bespisning i den andre grotta, som blir brukt både til både matsal og konsertarena. Vi fikk blant annet se opptak av en konsert som Jonas Fjeld

med flere holdt her tidligere. - Middagen besto av en nydelig kjøttsuppe med flatbrød og friskt fjellvann. Annen drikke kunne kjøpes i baren.

Etter middagen fikk vi se en film som viste oss mer om gruvedriften på Naas før vår leder Bitten Linge takket vertskapet for en flott opplevelse på «Bergtatt» som kan anbefales til andre!

Marmorgrottene er et resultat av gruvevirksomhet siden 1938. Da startet familien Naas med uttak av marmor til papirindustrien i Norge og Sverige. I andre deler av fjellet er gruvedriften fortsatt i gang.

- I sommersesongen kan du bestille deg daglige turer, men i resten av året gjelder 20 personer pr. omvisning. For nærmere orientering, se: www.berg-tatt.no

Liv Marie Opstad, sekretær LOP Molde

De fleste ønsker å gå av ved 65 år

En ny Fafo-rapport som har spurt 2500 seniorer om når de ønsker å gå av med pensjon viser at 65 år er alderen de fleste har som førstevalg. Svarene stemmer godt med den nyeste oversikten fra NAV som viser at gjennomsnittlig alder ved første uttak av alderspensjon var 65,5 år i første kvartal i 2022.

2500 personer mellom 63 og 74 år har blitt intervjuet i arbeidet med rapporten. Svarene fra intervjuene tyder på at de fleste som har skiftet jobb etter 62 år har gjort det fordi de mistet jobben, og at de seniorene som jobber lengst også er de som trives best på jobben. Forskerne bak rapporten ønsker nå å se nærmere på i hvilken grad folk slutter å jobbe av helsemessige årsaker i ulike yrker, og hvordan fortsatt arbeid påvirker helsa.

Med LOP Sarpsborg på vårtur til Kistefos

Endelig kunne vi dra på tur igjen. Bjørg-Lise og Tone hadde i samarbeid med InterBuss lagt opp til en innholdsrik tur til Kistefos og Fornebu. I vekslende vær dro 32 deltakere av gårde, og første stopp var Mastemyr med en utmerket frokostbuffe.

Via Hadeland og Jevnaker ankom vi Kistefos skulpturpark, der vi ble møtt av Margrethe, vår entusiastiske og dyktige guide. Hun loste oss gjennom både The Twist og skulpturparken.

The Twist er en 63 meter lang bro som skrur seg på midten, et galleri og en skulptur i seg selv. Bygget og tegnet av arkitekter i Bjarke Ingels Group

Årets utstillere er polske Paulina Olowka med installasjon, film, malerier og keramikk. Utstillingen har fått tittelen "Her Hauntology", om hvordan fremtiden er uløslig knyttet til og preget av fortiden. Det er hennes første soloutstilling i Skandinavia.

Skulpturparken byr på 49 skulpturer av samtidskunstnere. "Veien til stillhet" av Jeppe Hein symboliserer vannet og energien.

Parken er preget av fargerike installasjoner og kunstverk. Vi måtte jo besøke "Bamse" "Teddy - beast of the hedonic treadmill" som Fredrik Raddum er mester for.

Ferden gikk videre langs Tyrifjorden og Ringerike i fruktblomstring til Fornebu der middag ventet på Scandic Hotel.

Vår utmerkede sjåfør viste seg også å være en god guide. Vi tok en runde med bussen til terminalen fra 1964, kjørte hovedrullebanen nord-syd og øst-vest og så flytårnet fra 1939.

Hjemturen ble lang. Ulykke på E6 førte til endeløse køer, og vi fikk en ekstra sightseeing langs landeveien i Rygge og Råde!

Jorhild Larsen, referent

Oslotur med LOP Indre Østfold

Onsdag 25. mai dro 47 forventningsfulle offentlige pensjonister, noen med følge, på tur til Oslo. Første stopp var Munch-museet, der det ble god tid til både å beundre billedkunst og nyte en kopp kaffe.

Deretter slapp bussen oss av ved Ekeberg Camping, og vi fikk en flott spasertur i skulpturparken før vi inntok en nydelig middag på Ekebergrestauranten. Det var mange som ikke hadde opplevd Ringnes sine skulpturer før, og parken vakte stor begeistring. Turen var så vellykket at vi ble inspirert til å arrangere en til, og i august blir det tur til musikalen Chess.

Åshild Jangen, leder LOP Indre Østfold

MED LOP LARVIK PÅ SOMMERTUR TIL HEDEMARKEN

23. og 24. mai skulle vår etterlengtede tur til Hedemarken begynne. Glade og forventningsfulle møtte medlemmene opp på Lovisenlund parkeringsplass der bussen fra Dag Aasbø Travel ventet på oss med sin sjåfør Odd.

Kl 09.00 startet turen og bussen kjørte til parkeringsplassen på Bommestad for å plukke opp resten av gjengen der. Vi var 30 stk påmeldte men dessverre ble det frafall av to stk grunnet sykdom.

Så var turen i gang og praten gikk livlig. Det var ikke alle som kjente hverandre så godt, men det var ikke noe problem, etter hvert ble man godt kjent med hverandre og turen til første stoppested gikk radig. På Nebbenes fikk man en diger lunsjtallerken som nok mettet samtlige turdeltakere. Ved 13.00-tiden satte vi oss i bussen igjen og turen gikk videre til Rudshøgda hvor vi var noen timer senere. Her skulle vi få innblikk i livet til Alf Prøysen!

Vi ble møtt av en strålende guide sammen med en ung mann med en gitar så man skjønnte at her skulle det bli noe mere en kun fortellinger. Vi ble vist inn i Prøysenstua, et lite intimt rom der det var satt ut benker og stoler slik at vi fikk sette oss ned.

Guiden fortalte om livet til Alf Prøysen, om fødselen, barndom, ungdom og videre opp i voksen alder. Alle satt og lyttet andektig, og alt ble fortalt på ekte Hedmarksdialekt avbrutt med noen viser – kjente og ikke så kjente. Flere av visene hadde en historie som også ble fortalt slik som denne:

Lille måltrost lille måltrost har du tre eller to
Lille måltrost lille måltrost har du tre eller to
Jeg har tre som er flinke og en som er god
Langt inni skogen den grønne

Etterpå kunne man gå fritt i Prøysens rike og drømme seg tilbake til en helt annen verden enn den man opplever i dag. En flott stund ble det for oss alle!

Så tok bussen oss til Hamar og innsjekking på Scandic Hotell. Et stort flott hotell der noen av oss faktisk ikke helt fant veien til gjengen hvor vi skulle møtes utpå kvelden. Men før det var det nydelig buffet som besto av all verdens lekkerheter!

Vi møttes etter hvert på et rom i første etage og her var det noen som underholdt, det ble lest historier fra en av bøkene til Bjørn Bergene, noen kledde seg ut og leste om understellsbehandling og noen sang en vise eller

to.....Så det finnes muligheter til show blant oss alle i LOP Larvik!

Alle hadde nok stått opp litt tidlig denne dagen så det var godt å kunne dra seg tilbake og ta kvelden i rimelig tid. Etter frokost neste dag tok bussen oss til Domkirkeruinene som også gjorde stort inntrykk på oss som ikke hadde vært der før.

Her ble vi også møtt av en strålende guide som fortalte oss historien om disse Domkirkeruinene og inne i Domkirken under all glass og aluminiumskonstruksjon kom guiden vår og sang gregorianske sanger, det hørtes flott ut i denne kirken med en utrolig akustikk. Det tok vel en time vår rundvandring blant ruinene men det var en flott opplevelse også den.

Så ble det tid for lunsj og vi satte oss i bussen og ble kjørt til Løten Nærstasjon Kafé' og Handleri, en liten intim kafé' hvor vi fikk hjembakt brød med karbonade og det smakte utrolig godt! Etter lunsjen måtte vi finne bussen vår igjen og her var det noen som gikk helt feil vei og inn i en annen buss – som var tom, og det var

faktisk flere som gikk i feil buss, så her ble det mye latter når de endelig fant den riktige bussen.

Neste stoppested var Løten Lysstøperi og der ordnet han som sto ved en av kassene med noen forundringsposer som han fylte med diverse ting og man fikk kjøpt posene til kr 100.- / stk. Den var det noen som kjøpte og da var det gjort, den skulle alle ha og alle posene ble solgt så mannen bak disken var storfornøyd! Ja, man kan få det morsomt av små ting også som pensjonist! Deretter ble vi kjørt til Hadeland Glassverk og her fikk vi gå og se på det vi ønsket.

Da var vår LOP-tur snart over. Vi satte oss i bussen og vår sjåfør styrte oss trygt mot Larvik igjen. Under denne hjemreisen så tok vi noen sanger og her ble vi alle så imponert av Ivar som sang flere sanger og kunne alt utenat! Fantastisk av den unge mannen på 90 år! Takk for en fin tur og vi gleder oss alt til neste tur!

Andrea Ølstad, sekretær LOP Larvik

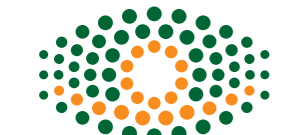
HJELP NÅR DU TRENGER DET!

Våre spesialrådgivere gir gratis bistand til medlemmene. LOP er eneste pensjonistorganisasjon som gir slik personlig hjelp, i saker man ofte bruker advokat.

Torgeir Pettersen gir bistand/veiledning i alle pensjonssaker som berører medlemmer. Tlf. 909 22 484/ E-post: torgpett@online.no

Birgit Kristensen gir konfidensiell bistand i saker som berører testamenter, arv, skifte og booppgjør. Tlf. 916 06 446 / E-post: skiftevei@live.no

Nå får alle medlemmer av LOP følgende medlemsrabatter hos Brilleland:

- 20% rabatt ved kjøp av komplett brille.
- 10% på kontantkjøp av kontaktlinser.

Slik får du rabatten: Fremvis faktura med medlemsnummer sammen med bilde-legitimasjon for å ta del i medlems-tilbudet. *Betingelser: Tilbudet kan ikke kombineres med andre tilbud og rabatter. Synsprøve 590,- og brilletilpasning 300,- kommer i tillegg.*

Halv pris på kino

Minst 10 utvalgte kvalitetsfilmer i året

Som medlem i Kinoklubben får du 50% rabatt på ti utvalgte kvalitetsfilmer i året. Medlemskapet kan brukes på over 100 kinoer i Norge. Les mer og meld deg inn på www.kinoklubb.no. Bruk rabattkoden **LOP** ved innmelding, og betal kun 112,- per år (ord. 149,-)!

Et produkt fra FILMWEB

		15	11		6	5		9	7					14	
6	1				10		13		16	14	2				
8	10			11		4	3		6		13	15		16	
13	5		7		9	8	14			4	3	6		10	1
			10	4			2		12	11	14			15	
	11	8	6		3		12		2	15	4	13	14	16	10
	15	3					16		1				8	9	11
1		2		10		11					8		7		
		1		3					4		16		15		7
11	9	6				10		3					2	1	
15	2	7	14	13	1	16		9		8		10	4	12	
	12			7	15	2		14			1	5			
2	8		1	9	11			13	14	6		7		4	15
7			15	1		13		2	10		9			6	12
				12	2	6		1		5				13	9
12					16	15			7	3		1	10		

LØSNING:

12	6	9	13	14	16	15	5	4	7	3	11	1	10	8	2
14	16	10	4	12	2	6	7	1	8	5	15	11	3	13	9
7	3	11	15	1	4	13	8	2	10	16	9	14	5	6	12
2	8	5	1	9	11	3	10	13	14	6	12	7	16	4	15
16	12	4	3	7	15	2	9	14	13	10	1	5	6	11	8
15	2	7	14	13	1	16	11	9	5	8	6	10	4	12	3
11	9	6	5	8	14	10	4	3	15	12	7	16	2	1	13
10	13	1	8	3	5	12	6	11	4	2	16	9	15	14	7
1	14	2	16	10	13	11	15	6	3	9	8	12	7	5	4
4	15	3	12	6	7	14	16	10	1	13	5	2	8	9	11
9	11	8	6	5	3	1	12	7	2	15	4	13	14	16	10
5	7	13	10	4	8	9	2	16	12	11	14	3	1	15	6
13	5	16	7	2	9	8	14	15	11	4	3	6	12	10	1
8	10	14	2	11	12	4	3	5	6	1	13	15	9	7	16
6	1	12	9	15	10	7	13	8	16	14	2	4	11	3	5
3	4	15	11	16	6	5	1	12	9	7	10	8	13	2	14

				XORD .no	GJESTE	FOR- TÆRE	UTDELE INN- KALLER	↓	UTIL- NÆRME- LIG	DELSTAT I USA	NYNORSK JEG	DRØV- TYGGER	
				EID									
				MELLOM TOLV OG TO				STJERNE I LYREN SLAPPE AV					
				PROFET- EN									FOT- BALL- UTTR.
				VOLL			BESKYT- TER HJERTE- LØST						
			HÅND- GRIFE- LIGE										
SMÅLIGE	PYNTET TRAFIKK- ÅRE	SJARM	↓	FUGLEN	GENI				TRÅKK VERSERE				
↳					SLETTE	DRAKTEN AVGASS							
FATTIG								HAR MERKET			TOPP		
SLEIP FISK													
↳		VIS SIFFER				VARE- TEKT SKRIFT							
DÅSE					LINJE VISENE				LAKKE SJEKKE				
NABO							PERIODEN DRILL						
UTTRYKK FOR SMERTE SPISTE			↓	CENDRÉ VEKST									
↳		FUGLE- BOLIG SMÅ- KIRKER			BRYSK FORLIKT						MANGE- KANTET FIGUR		
GNAGER- EN								SORT GRUPPE			TALL- ORD		
DRUK- KET	RASEN UT- FORDRER					DREPE YTTER- LIGERE							
↳				M.NAVN BORT				GRUVE- GANG LEDER					
BRYGG FRA SAMOVAR			↳										
BYGE		MAN FORMODE			MOTPART DISPO- NERT						TIL- GIVELSE		
ORM						PÅ- STAND- ENE GREP							
VENN AV BARBIE				MINERAL- KLUMP VINYL- PLATE				RETT- LEDNING 3,14					
FLEIP- ENDE JUNIOR							SPINKLE						
↳		PRIMAT			RAGER I VÆRET								

Løsningsordet kan sendes på e-post til mgh@hamrin.no
eller på et postkort til:
Margaretha Hamrin, Nittedalsgata 67, 2000 Lillestrøm

**FRIST FOR
INNSENDING
ER
1. desember
2022**

Vinnerne får et
flaxlodd i posten!

**Disse ble vinnere i siste
nummer:**

Ole Dagfinn Berge
Varhaug

Inger A. Berg Wiker
Narvik

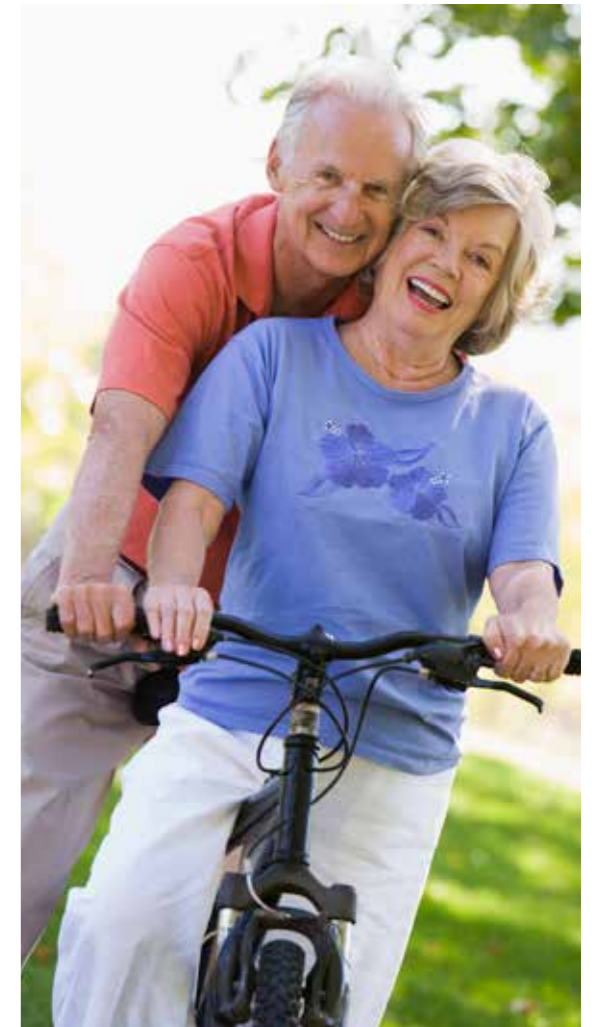
Svein Byholt
Hvasser

Unni Mobeck-Hanssen
Oslo

Lillyane Blindheim-Røddal
Molde

10 GODE GRUNNER FOR MEDLEMSKAP I LOP

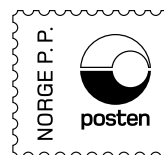
1. LOP organiserer pensjonister fra kommune, fylke og stat. LOP er partipolitisk og livssynsmessig nøytral.
2. LOP deltar i drøftingsmøtene med regjering og storting om trygdeoppgjørene og statsbudsjettene.
3. LOP er høringsinstans for departementene i saker av betydning for oss som pensjonister.
4. LOP har Pensjonsutvalg, Helse- og velferdsutvalg og komite for Eldrerådsarbeid som arbeider spesifikt innenfor sine fagområder.
5. LOP har to spesialrådgivere som gir gratis rådgivning til medlemmene innenfor pensjon/arv/booppgjør/testamente.
6. LOPs Kurs-Kontakt-Konferanseutvalg arrangerer kurs for tillitsvalgte lokalt.
7. LOP har et eget medlemsblad "Vi i LOP" som kommer ut fire ganger i året.
8. LOP har egen nettside www.lop.no og Facebookside som holder medlemmene oppdatert på det som skjer.
9. LOP tilbyr reiser i inn- og utland gjennom sine lokallag.
10. LOP sine lokallag tilbyr medlemstreff med foredrag, kåseri, kulturelle innslag, teaterkvelder, konserter m.v.

LOP i eldreråd

LOPs medlemmer er representert i mange kommunale
og fylkeskommunale eldreråd over hele landet.

Se oversikt over LOP-medlemmer i eldreråd på våre nettsider: www.lop.no/om-oss

RETURADRESSE:
LOP, POSTBOKS 452 SENTRUM 0104 OSLO

LOKALLAGENE I LOP

INNLANDET

Gjøvik og omland

Kjell MelleMBERG 482 88 924 kaabeem@online.no

Gudbrandsdal

Birgit Dyrset 991 07 960 birglody@gmail.com

Lillehammer og omland

Per Rasmussen 995 07 051 prasmus@online.no

Glåmdal

Jorunn Pedersen 915 30 042 joru-pe2@online.no

MØRE OG ROMSDAL

Kristiansund

Tor Larsen 952 04 579 tl1013@online.no

Molde og omegn

Bitten Linge 986 77 584 bitten.l@online.no

NORDLAND

Midt-Helgeland

Turid Mæhre Olsen 924 56 568 turid.arna.olsen@hotmail.com

Rana

Bjørn Torstein Jakobsen 958 35 224 bjoernja@online.no

Vesterålen

Alf Natland 974 38 206 alf.natland@vkbb.no

Vågan

Reidun Karjalainen 905 86 174 reidun.m.h.karjalainen@gmail.com

Indre Salten

Petter Kristiansen 916 95 061 petterk2@start.no

OSLO

Oslo

Karin Ståhl Woldseth 976 99 584 karin.woldseth@gmail.com

Meteorologisk Inst. Seniorklubb

Eivind A. Martinsen 945 30 414 eivindamar@gmail.com

PRESTEFORNINGEN

Berit Lånke 918 45 995 berit.lanke@gmail.com

ROGALAND

Rogaland Sør

Bjørg Brekke Sørskog 906 69 184 bjorg.brekke.sorskog@kleppnett.no

TROMS OG FINNMARK

Tromsø

Arvid Tangen 911 94 801 artang@online.no

Universitetet i Tromsø Norges Arktiske universitet

Sylvia Labugt 901 03 958 sylvia.labugt@gmail.com

TRØNDELAG

Trondheim

Aage Borrmann 911 12 385 aage.borrmann@gmail.com

VESTFOLD OG TELEMAR

Telemark

Turid Schüller Sølland 959 60 807 tu.sc.so@gmail.com

Larvik

Kari Dahle Halvorsen 48 04 48 39 karidh44@gmail.com

Sandefjord

Liv Dverdal Jansen 922 10 617 liv.dverdal.jansen@sfjbb.net

Tønsberg

Ellen Berit Strand 975 10 973 ellenbst@gmail.com

VESTLAND

Bergen og omland

Johnny Eide 413 05 375eidejohnny@gmail.com

Voss og omland

Torunn Langmyhr Ringheim 908 70 850 t-ringhe@online.no

VIKEN

Bærumsforeningen

Ragna Berget Jørgensen 977 56 144 rbergetj@online.no

Romerike

Jonn Bekkevold 920 50 452 jonn-bekkevold@hotmail.com

Kongsberg

Ellinor Nygård 456 03 467

Indre Østfold

Åshild Tangen 917 05 611 ashildtangen@gmail.com

Moss

Turid Bakkerud Nørving 952 31 299 turinoe@online.no

Sarpsborg

Gro Hansen 908 20 480 grohansen@getmail.no